

Správa o činnosti Nadácie M. R. Štefánika v roku 2015

V roku 2015 činnosť Nadácie M.R. Štefánika pokračovala v aktivitách, ktoré sú v súčasnosti výrazne ovplyvnené významnými výročiami bojov v I. svetovej vojne, cez vznik prvej Československej republiky, až po návrat posledných ruských legionárov do vlasti v roku 1920. Všetky tieto výročia sú späté s dielom a odkazom M.R. Štefánika. Tieto aktivity sú v programe dlhodobého plánu činnosti (Zásobník aktivít) a záväzkom, ktorým je spoločné Memorandum a už osvedčená veľmi dobrá spolupráca s Čs. obcou legionárskou (ČsOL). Mnohé aktivity sú dlhodobejšie a prenášajú sa z predošlých období a aj keď sa nemení ich aktuálnosť, závisia od finančných prostriedkov, o ktoré nadácia každoročne žiada vo svojich projektoch v jednotlivých rezortoch. Možno konštatovať, že získavanie v roku 2015 bolo znovu veľmi slabé a požadované granty z jednotlivých ministerstiev, až na príspevok pre rekonštrukciu vozňa do Légiovľaku od Ministerstva obrany SR, boli zamietnuté.

Nadácia M.R. Štefánika každoročne organizuje pri pripomenutí si jeho tragickej smrti kladenie vencov 4. mája, ktoré sa koná pod záštitou a v spolupráci s Ministerstvom obrany SR. Je to akcia, ktorej sa zúčastňujú zástupcovia mesta a mestských častí a pozývaní sú aj predstavitelia politického života a zástupcovia diplomatických zborov, ktorí majú k M.R. Štefánikovi vzťah. Týmto si uctieame pamiatku, tejto mimoriadnej významnej osobnosti Slovenského národa. Teší nás skutočnosť, že záujem a účasť na tomto podujatí sa z roka na rok zvyšuje a takto organizovaná spomienka je všeobecne účastníkmi veľmi vysoko hodnotená. Zástupcovia nadácie sa podobných akcií zúčastnili aj na spomienke v Košariskách a na Bradle, ako aj na spomienke pri mohyle v Ivánke pri Dunaji.

Významnú udalosť pobytu generála M.R. Štefánika medzi legionármi v Rusku si chceme pripomenúť aj v zahraničí v Jekaterinburgu, kde ako generál Čs. légii podstatne ovplyvnil ďalšie pôsobenie legionárov v Rusku a ich návrat cez Sibír a Vladivostok do vlasti. Pripravujeme umiestnenie pamätnej tabule v Jekaterinburgu na budovu, pripomínajúcu jeho zásluhy a súčasne jeho pobyt v Jekaterinburgu počas inšpekčnej cesty v decembri 1918. Cez kolegov z Univerzity v Jekaterinburgu, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na konferencii organizovanej Čs. obcou legionárskou v Prahe, komunikujeme o našich zámeroch a príprave celej akcie. Nadviazali sme kontakt s podnikateľom Dr. Komadom, ktorý pôsobí v Jekaterinburgu a ktorý prisľúbil pri presadzovaní a realizácii pamätnej tabule pomoc.

V roku 2014 sa začala realizovať idea putovnej výstavy „Roky bojov, obetí a nádejí (1914-1920)“, skladajúca sa zo šestnástich prenosných panelov, na ktorej príprave sa autorsky podieľali PhDr. Ferdinand Vrábel, PhDr. Bohumila Ferenčuhová, DrSc., prof. Ing. Ján Fúška, DrSc., PhDr. Samuel Jovankovič, PhDr. Miroslav Pekník, CSc. a Ing. Pavel Šesták. Dotáciu na realizáciu z Prvej stavebnej sporiteľne a.s. vybavil Ing. Schmidt. Výstava bola slávnostne predstavená verejnosti 25. júla 2015 na Košariskách v priestoroch Štefánikovho rodného domu a jeho múzea pri príležitosti 135. výročia narodenia M.R. Štefánika. Jej ideovým zámerom je pripomenúť verejnosti, žiakom a študentom najvýznamnejšie historické udalosti: 100 rokov od prvej svetovej vojny, 100 rokov od vzniku a vystúpenia československých légii, - spoločného boja Slovákov a Čechov za slobodu, 100 rokov od vzniku Československej republiky, 100 rokov od tragického skonu M. R. Štefánika. Teší nás, že už na úvod upútala pozornosť a výborne zapadla do areálu múzea. Jej prezentácia potom pokračovala v Kultúrnom dome S. Dudíka pri príležitosti

slávnostného zasadnutia SNR na Myjave. Neskôr ju mali možnosť vidieť v Brezovej pod Bradlom, Dunajskej Lužnej, v Bratislave na viacerých školách, kde sa organizovali diskusie zabezpečované členmi Správnej rady Nadácie M.R. Štefánika. Výstava je putovná a bude inštalovaná postupne na rôznych miestach vo všetkých slovenských krajoch až do roku 2020. O výstave boli zatiaľ publikované materiály v Správach SAV, s. 24 a Slovenské národné noviny roč. 31, č.7/2016. Jednotlivé panely výstavy boli publikované v brožúrke, ktorá slúži ako propagačný materiál výstavy. Organizačne sa na premiestňovaní výstavy podieľajú viacerí členovia Správnej rady (Šesták, Vrábek, Sadák, Schmidt). K úspešnej realizácii výstavy prispeli aj podklady, ktoré poskytla ČsOL, Ministerstvo obrany ČR, Nadácia M.R. Štefánika, Vydavateľstvo Mapa Plus Slovakia, Slovenské národné múzeum a obec Košariská. Záštitu nad výstavou prebral premiér Robert Fico.

V júli 2015 sa nadácia prostredníctvom PhDr. Vrábela podieľala na organizácii IV. ročníka Cykloprejazdu Hodonín-Košariská, počas ktorého účastníci navštívili pamätné miesta viažuce sa k M.R. Štefánikovi a pamätníkom prvej svetovej vojny. PhDr. Vrábek sa aktívne zúčastnil na viacerých konferenciách s tematikou svetovej vojny (Hradec Králové, Košice, Bratislava).

Na konferencii ČsOL 28. – 29. novembra v Prahe sa zúčastnili členovia Správnej rady nadácie PhDr. Vrábek, ktorý predniesol prednášku a Ing. Šesták. Významné pre ďalšiu činnosť nadácie boli rokovania so zástupcami ČsOL, najmä o prezentácii Légiovľaku na Slovensku a s účastníkmi z Ruskej federácie o realizácii zámeru inštalácie pamätnej tabule v Jekaterinburgu. Potešiteľné konštatovanie účastníkov konferencie bolo, že zo Slovenska odzneli až štyri príspevky.

V zmysle podpísaného memoranda a účasti na projekte LEGIE 100 sa postupne dobudoval slovenský vozeň pre Légiovľak. Významne v tom pomohli členovia Klubu historickej techniky pri Rušňovom depe vo Zvolene, ktorí po dohode s nadáciou rekonštruovali tento vozeň a ktorý bol 13. mája odovzdaný a 19. mája zaradený do Légiovľaku začal svoju púť od Prahy postupne cez všetky krajské mestá Českej republiky. Nadácia na túto aktivitu získala od Ministerstva obrany SR dotáciu vo výške 5000 Eur a podieľala sa na vybavení dobovej dielenskej expozície vozňa a panelu expozície, prezentujúcej účasť Slovákov v čs. légiách a význam M. R. Štefánika pri ich budovaní. Vážime si podporu zo strany Spoločnosti M.R. Štefánika, ktorej členovia darovali do výbavy vozňa cenné dobové predmety. V úzkej spolupráci s Ministerstvom obrany a ČsOL sa podarilo ku koncu roka, po prezentácii Légiovľaku v Břeclavi, dotiahnuť ho do Bratislavy. Slávnostne s vojenskými poctami sme spoločne privítali Légiovľak na Hlavnej stanici v Bratislave 5. decembra 2015, kde si ho prítomní prezreli a vlak bol následne opäť odtiahnutý do priestorov Železničného múzea, kde bol dva týždne prezentovaný návštevníkom s odborným výkladom pracovníkmi zabezpečenými ČsOL, ktorí vystupovali v dobových legionárskych uniformách. Expozícia mala mimoriadny úspech a za krátky čas jej sprístupnenia ju navštívilo okolo 6500 záujemcov. Organizačne bola celá akcia koordinovaná Generálnym štábom SR, vrátane oznamov v masmédiách.

Predmetom viacerých stretnutí členov nadácie boli rokovania o realizácii cesty pracovne nazvanej „Od kolísky po hrob“, ktorá by spájala Košariská s Bradlom a sčasti kopírovala historickú cestu, ktorou sa uberal pohrebný sprievod s telom M. R. Štefánika k jeho uloženiu do hrobu na Bradle. V spolupráci so Stavebnou fakultou STU s doc. Bačovou a Ing. Bálintom bola pripravená mapa s vytýčením optimálnej trasy cesty, ktorú zástupcovia nadácie spolu so starostkou Košarísk prešli. Treba

využiť silnú podporu v Košariskách a v Trenčianskom samosprávnom kraji kde je záujem o realizáciu tohto projekt a je ochota ho podporiť. V súčasnosti sa na základe porovnávania vytýčenej trasy cesty a katastrálnej mapy postupne identifikujú vlastníci pôdy pod budúcou cestou, na čom aktívne pracuje Ing. Šesták.

V nadácii rovnako rezonuje potreba rozšírenia Múzea M. R. Štefánika na Košariskách o časť venovanú M. R. Štefánikovi a čs. légiiám. Tu sa v súčasnosti zháňajú historické podklady pre architektonické riešenie prístavby k budove múzea, čo je citlivá záležitosť a na základe čoho by sa potom vypracovala architektonická štúdia takejto prestavby. To sú dve aktivity, ktoré budú zo strany nadácie figurovať v náplní činnosti v roku 2016.

Zástupcovia správnej rady sa v minulom roku zúčastnili mnohých ďalších podujatí, napr. v súčinnosti so Spoločnosťou M. R. Štefánika, na jej výročnej schôdzi. Taktiež treba vyzdvihnúť veľmi úzku spoluprácu s obcou Košariská pri všetkých podujatiach organizovaných v rodnej obci M. R. Štefánika, kde sa mimoriadne angažuje čestný predseda nadácie prof. Fúška.

Činnosť nadácie v roku 2015 bola bohatá a neobmedzovala sa iba na stretnutia správnej rady nadácie. Aktivita členov správnej rady najmä Ing. Šestáka, prof. Fúšku, PhDr. Vrábela, Ing. Sadáka, prof. Bakoša a Ing. Schmidta sa prenášala do neformálnych pracovných stretnutí zameraných na riešenie aktuálnych problémov a na usmerňovanie činnosti. Z predloženého prehľadu hlavných aktivít Nadácie M.R. Štefánika v roku 2015 vidieť, že činnosť nadácie je pomerne široká a dôstojne sleduje svoj hlavný cieľ – šírenie odkazu M. R. Štefánika. Je to činnosť, ktorá nielen pripomína túto mimoriadnu osobnosť a históriu spätú s jeho životom, no snaží sa aj o odhaľovanie nových faktov a širších súvislostí.

V Bratislave, 4. apríla 2016

Dr.h.c. prof. Ing. Dušan Bakoš, DrSc.
predseda správnej rady